

อิทธิพลของนิทานพื้นบ้านที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
ของชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า บ้านห้วยแม่ซ้าย

นายจตุชัย วรสุวรรณ์รักษ์

006656

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชามัธยมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2525

ISBN 974-561-612-5

i 13324381

THE INFLUENCE OF FOLKTALE ON TEACHING AND LEARNING THAI LANGUAGE
IN THE YAO HILL TRIBE AT BAN HUAI MAE SAI

Mr. Uthai Worasuwanarak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Education

Department of Secondary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1982

หัวข้อวิทยานิพนธ์   อิทธิพลของนิทานพื้นบ้านที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
ของชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า บ้านห้วยแม่ซ้าย

โดย   นายอุทัย วรสุวรรณ์รักษ์

ภาควิชา   มัธยมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยค้ำส่งตราจารย์ จารุณี กองพลพรหม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บริษัทยาธิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... *สุภาวดี มุขมนตรี* ..... คณบดี บัณฑิตวิทยาลัย
(รองค้ำส่งตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ บุณนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *สุจิตต์ เพ็ชรช่อ* ..... ประธานกรรมการ
(รองค้ำส่งตราจารย์ ดร.สุจิตต์ เพ็ชรช่อ)

..... *จารุณี กองพลพรหม* ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยค้ำส่งตราจารย์ จารุณี กองพลพรหม)

..... *สายใจ อินทรมพรรย์* ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยค้ำส่งตราจารย์ สายใจ อินทรมพรรย์)

..... *พร้อมพรรณ อุดมสิน* ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยค้ำส่งตราจารย์ พร้อมพรรณ อุดมสิน)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์   อิทธิพลของนิทานพื้นบ้านที่มีต่อการเรียนการสอน วิชาภาษาไทย
ของชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า บ้านห้วยแม่ซ้าย

ชื่อผู้เขียน   นายอุทัย วรสุวรรณ์รักษ์

อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จารุณี กองพลพรม

ภาควิชา   มัธยมศึกษา

ปีการศึกษา   2525

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมนิทานพื้นบ้านชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า บ้านห้วยแม่ซ้าย ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า บ้านห้วยแม่ซ้ายในด้านวัฒนธรรม ประเพณี และการอบรมสั่งสอน
3. เมื่อประมวลความคิดเห็นของครูที่สอนเด็กนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า และเจ้าหน้าที่ประจำส่งเคราะห์ เจ้าหน้าที่อนามัย เจ้าหน้าที่เกษตร และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่ทำงานกับชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า เกี่ยวกับ อิทธิพลของนิทานพื้นบ้าน ที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า บ้านห้วยแม่ซ้าย ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ที่สร้างขึ้นแล้วบรรยายเสนอเป็นความเรียง และส่งแบบสอบถามให้แก่ครูและเจ้าหน้าที่ที่ทำงาน

เกี่ยวข้องกับชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า ในจังหวัดเชียงราย จำนวน 50 คน โดยวิธีลุ่มตัวอย่าง
แบบธรรมดา แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เสนอผล
ในรูปตารางและการบรรยาย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า บ้านห้วยแม่ฮ้าย ตามเกณฑ์การ
วิเคราะห์และผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม สรุปผลได้ดังนี้

1. นิทานพื้นบ้านชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า บ้านห้วยแม่ฮ้าย ที่รวบรวมได้มีทั้งหมด
38 เรื่อง แบ่งตามรูปแบบของนิทานได้เป็น นิทานทรงเครื่อง 11 เรื่อง นิทานเรื่องผี 10 เรื่อง
นิทานอธิบายเหตุ 8 เรื่อง นิทานมุขตลก 4 เรื่อง นิทานเรื่องสัตว์ 3 เรื่อง และนิทานคติ
2 เรื่อง

2. นิทานพื้นบ้านชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า บ้านห้วยแม่ฮ้าย สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม
ของชาวไทยภูเขาเผ่าเย้าในด้าน คติธรรม โดยแสดงให้เห็นถึงคติในการทำงานที่ต้องใช้
ความขยันหมั่นเพียร ความเชื่อในสัทธาธิศีลสังเทวดา เป็นต้น ทางด้านเนติธรรมได้แสดงให้เห็น
ถึงข้อกำหนดในการดำเนินชีวิตที่มีศีลสังเทวดาเป็นผู้อำนาจ และชี้ให้เห็นว่าผู้ปฏิบัติตามข้อกำหนด
ย่อมได้รับผลแห่งความสุขจากผี ด้านวีตธรรม ได้แสดงให้เห็นถึงค่านิยมเชิงวีตที่มีต่อเงิน
และทองมากกว่าวีตอื่น ๆ ส่วนด้านศีลธรรมแสดงให้เห็นถึงฐานะทางสังคมของผู้ย้ายถิ่นกว่า
ผู้หญิง และสมาชิกในสังคมทุกคนเป็นเสมือนพี่น้องกัน

3. นิทานพื้นบ้านชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า บ้านห้วยแม่ฮ้าย สะท้อนให้เห็นถึงประเพณี
เกี่ยวกับครอบครัว เช่น ประเพณีแต่งงาน ประเพณีเกี่ยวกับศพ เป็นต้น และประเพณีเกี่ยวกับ
สังคม ซึ่งได้แก่ประเพณีเลี้ยงผีหมู่บ้าน

4. นิทานพื้นบ้านชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า บ้านห้วยแม่ฮ้าย สะท้อนให้เห็นถึงการอบรม
สั่งสอนของสมาชิกในสังคมในด้านจริยธรรม โดยเน้นในเรื่องความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา
และความมกตัญญูแก่เวทในด้านคุณธรรม ได้เน้นคุณธรรมของผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัว คุณธรรม

ของผู้ที่เป็นแม่ คุณธรรมของผู้ที่เป็นลูก และคุณธรรมของสมาชิกในสังคมที่พึงมีต่อสังคม ด้านศีลธรรม
ได้แสดงให้เห็นถึงโทษของผู้ฝ่าฝืนศีลธรรมว่าจะต้องได้รับโทษจากผี

5. ครูและเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา จังหวัดเชียงราย ที่ทำงาน
เกี่ยวข้องกับชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า มีความเห็นว่า นิทานพื้นบ้านมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน
วิชาภาษาไทยของชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า น้อย และเห็นว่านิทานพื้นบ้านให้ข้อคิดทางวัฒนธรรม
ประเพณี สะท้อนให้เห็นความเชื่อ ค่านิยม และข้อห้ามในสังคมของชาวไทยภูเขาเผ่าเย้ามาก

6. ครูและเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา จังหวัดเชียงราย ที่ทำงาน
เกี่ยวข้องกับชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า มีความเห็นว่า การนำนิทานพื้นบ้านไปประยุกต์ใช้กับการเรียน
การสอนวิชาภาษาไทย มีประโยชน์มาก เพราะทำให้บทเรียนมีความสัมพันธ์กับชีวิตของนักเรียน
และเห็นว่าการศึกษาวรรณกรรมประเพณี สัทธิความเชื่อตลอดจนแนวคิดของชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า
จากนิทานพื้นบ้านชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า มีประโยชน์ต่อการพัฒนาและส่งเสริมชาวเขามาก

๒

Thesis Title   The Influence of Folktale on Teaching and Learning
Thai Language In the Yao Hill Tribe, at Ban Huai
Mae Sai

Name   Mr. Uthai Worasuwanarak

Thesis Advisor   Assistant Professor Jarunee Kongpolprom

Department   Secondary Education

Academic Year   1982

ABSTRACT

Purposes: The purposes of this study were :

1. To collect folktales in written form in the Yao Hill Tribe at Ban Huai Mae Sai, Tambol Mae Yao, Amphoe Mueng, Changwat Chiengrai.
2. To study and analyze folktales in the Yao Hill Tribe at Ban Huai Mae Sai according to the structure, culture, tradition and instruction.
3. To summarize the opinions of Yao Hill Tribe teachers, public welfare authorities, health authorities, agricultural authorities and others concerning the influence of folktale on teaching and learning Thai language.

Procedures :

The criterion for analysing folktale in the Yao Hill Tribe was developed by the researcher. The results were then presented in descriptive form. A Questionnaire was also constructed and used to collect data from 50 teachers and authorities working with the Yao Hill Tribe. This data was computed and reported in percentage, mean and standard deviation, presenting in table and descriptive form.

Results :

The results of this research were:

1. Thirty eight folktales of the Yao Hill Tribe were collected and classified into 6 groups. There were 11 romantic tales, 10 ghost stories, 8 explanatory tales, 4 jests, 3 animal tales and 2 didactic tales.

2. Folktales of the Yao Hill Tribe reflected the cultural way of life by showing a hard working and belief in animism. Concerning the social law, it showed that those who believed and obeyed the spirit of nature would live happily. In the materialistic feature, it showed that the Yao Hill Tribe gave high value to silver and gold more than anything else. Concerning social feature, it showed that men had higher social status than women and all members were brotherhood.

3. Folktales of the Yao Hill Tribe reflected the culture concerning family such as marriage, funeral etc., and social culture such as giving respect to the spirit of the village.

4. Folktales also showed the ethic life such as honesty, mercy and loyalty to ancestors. Concerning the virtue, it emphasized the virtue of family leaders, mothers, son and virtue of members of whole society. Concerning moral, it showed that those who did not behave according to these morals would be punished by the spirit.

5. The teachers and authorities working with the Yao Hill Tribe thought that the folktale had only little influence upon teaching and learning Thai language, but at the same time, they accepted that the folktale showed the ideas about culture and tradition and reflected beliefs, values and social forbidden rules of the Yao people.

6. The Teachers and authorities working with the Yao Hill Tribe also thought that it would be very useful to apply these folktales for teaching Thai language because it would bring the relation between lesson and the real life closer and accepted that studying the culture, belief and the way of thought of the Yao Hill Tribe could be the benefits in developing the hill tribe people.

ญ

กิตติกรรมประกาศ

ในการทํารีวิวครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จารุณี กองพลพรหม อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร. ลุจจิต เพ็ชรช่อบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สายใจ อินทร์พรชัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ พร้อมพรรณ อุดมสิน ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. ช่อบ คชานันต์ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขการถอดเทปบันทึกเสียง และการแปลนิทานพื้นบ้านชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเกณฑการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ประคอง นิมมานเหมินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุพิศรา สุภาพ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุนทร ศิลพิพัฒน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ช้วน เพ็ชรแก้ว ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำเกี่ยวกับเกณฑการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า

ขอขอบคุณศูนย์พัฒนาและส่งเสริมอาชีพชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่ และหน่วยพัฒนาและส่งเสริมอาชีพชาวเขา บ้านห้วยแม่ซ้าย ตลอดจนชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า บ้านห้วยแม่ซ้าย ซึ่งได้ให้ความรู้ และมีธรรมาภัยไมตรีอันดี

ขอขอบคุณวิทยากรผู้เสียสละ เวลาในการเล่านิทานพื้นบ้าน ขอขอบคุณครูในโรงเรียนบ้านห้วยแม่ซ้าย โรงเรียนธรรมจาริกอุปถัมภ์ โรงเรียนนิคมส่งเสริมอาชีพชาวเขา ครูช่วยสอนชาวเขา และเจ้าหน้าที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ ผู้ให้ทุน "ส่งเสริมบัณฑิตทางภาษาไทย" เป็นจำนวนเงิน 2,000.- บาท เพื่อทํารีวิวครั้งนี้ รวมทั้งบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้กรุณาให้ทุนอุดหนุนในการทํารีวิวเป็นจำนวนเงิน 2,800.- บาท

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่ออาเกีย คุณแม่ ไนโก้ว วรสุวรรณ์รักษ์ และคุณย่า ขอบคุณ
พี่วิวัฒน์ พี่เพ็ญศรี และน้ององอาจ วรสุวรรณ์รักษ์ ผู้ให้กำลังใจและส่งเสริมการศึกษาของผู้วิจัย
ตลอดมา

ขอขอบคุณ คุณสุเมธ แซ่ฟ่าน คุณถวิล แซ่เติน คุณสุพร แซ่เติน คุณสุพจน์ แซ่ลี
คุณวัลยา แซ่ฟ่ง คุณวีณา เกียรติคุณโกสีย์ และคุณไฉน ศรีสัมบัติ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือในการแปล
นิทานพื้นบ้านชาวไทยภูเขาเผ่าเย้า

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนและพี่ ๆ นิสิตปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทยทุกคน
ที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ปรางค์ เพชรแก้ว
อาจารย์ ลู่ชาติ วงศ์สุวรรณ อาจารย์ มานิดา ศรีสำคร อาจารย์ ลุ่ฤทธิ์ ดวงทิพย์
และอาจารย์ ประกิน ทิมสำร

อุทัย วรสุวรรณ์รักษ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	๙
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๒
กิตติกรรมประกาศ	๓
รายการตารางประกอบ	๓

บทที่

1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ขอบเขตของการค้นคว้าวิจัย	8
ข้อตกลงเบื้องต้น	9
ประโยชน์ของการวิจัย	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนของชาวไทยภูเขา	12
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้าน	24
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น	52
3 วิธีดำเนินการวิจัย	65
การศึกษาค้นคว้าข้อมูล	65

บทที่	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	67
ตัวอย่างประชากร	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล	69
การวิเคราะห์ข้อมูล	69
4 ผลการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านชาวยุโรปเขาเผ่าเย้า	72
5 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม	88
6 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	99
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	99
วิธีดำเนินการวิจัย	99
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	100
ตัวอย่างประชากร	100
การวิเคราะห์ข้อมูล	100
สรุปผลการวิจัย	101
อภิปรายผลการวิจัย	103
ข้อเสนอแนะ	106
บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก	119
ก. รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ	120
ข. รายงานวิทยากร	121
ค. ความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์เย้า	122
ง. นิทานพื้นบ้านชาวยุโรปเขาเผ่าเย้า	151
จ. แบบสอบถาม	401
ประวัติผู้วิจัย	411

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1 แผนภูมิแสดงฐานกรณฑ์ และลักษณะการออกเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเข้า	59
2 แผนภูมิแสดงตำแหน่งการออกเสียงสระในภาษาไทยเข้า	62
3 แผนภูมิแสดงลักษณะการออกเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยเข้า	63
4 ตารางแสดงสถานการณ์ภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกตามเพศ อายุ วุฒิ ประสพการณ์การทำงาน ภาษาพูด และนิทาน คิดเป็นจำนวนร้อยละ	88
5 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายในด้าน ความคิดเห็นเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านชาวไทยภูเขาเผ่าเข้า ของครูและเจ้าหน้าที่ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับชาวไทยภูเขาเผ่าเข้า	91
6 ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายในด้าน ความคิดเห็นเกี่ยวกับอิทธิพลของนิทานพื้นบ้านที่มีต่อการเรียนการสอน วิชาภาษาไทย ของชาวไทยภูเขาเผ่าเข้า ของครูและเจ้าหน้าที่ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับชาวไทยภูเขาเผ่าเข้า	93